

Zpráva o projektu Queer zdraví: rizika a protektivní faktory duševního a tělesného well-beingu u sexuálních a genderových menšin

Andrea Stašek, Ondřej Musil, Zuzana Semlerová, Tereza F. Doležalová

V populaci je odhadem 10 % LGBTQ+ lidí (např. Office for National Statistics, 2023), v případě České republiky tedy můžeme hovořit o více než 1 milionu lidí. Ohledně zdraví a postojů této populace máme ovšem zatím omezený počet empirických studií. Na základě zahraničních zjištění (Camp et al., 2020; Hoy-Ellis, 2021; Pellicane & Ciesla, 2022) je však pravděpodobné, že i u nás je populace LGBTQ+ osob více ohrožena zdravotními obtížemi a horší kvalitou života než většinová společnost.

Cíl výzkumu: Krátkodobým cílem projektu bylo prostřednictvím dotazníkového šetření získat aktuální data o duševním a fyzickém zdraví dospělých LGBTQ+ lidí v Česku a na Slovensku. Aby byla získaná data srovnatelná, zejména v oblasti duševního zdraví jsme administrovali standardizované nástroje. Dlouhodobým cílem projektu je získat dostatečně kvalitní informace, které pomohou v debatě, prevenci a rozvoji v oblasti veřejného zdraví a psychologické péče o LGBTQ+ lidi.

Sběr dat: Data byla sbírána pomocí online dotazníku v době od 25. července do 25. srpna roku 2023. Online dotazník byl šířen přes sociální sítě ve spolupráci s organizacemi a uskupeními podporující práva a zdraví LGBTQ+ lidí a pomocí placené cílené reklamy na sociální síti X.

Projekt se zabýval populací českých a slovenských dospělých lidí s ne-heterosexuální a/nebo transgender (trans muži/ženy, nebinární apod.) identitou. S účastí na výzkumu souhlasilo celkem 4 604 lidí, z nichž 3 298 splnilo podmínky účasti. Jedná se tak o největší dospělý vzorek této populace v Česku.

Vybrané výsledky: Až 40 % zúčastněných se nachází v silném až extrémním riziku depresivity. Mezi trans a nebinárními lidmi se dokonce jedná zhruba o polovinu, podobně jsou na tom i pansexuální a asexuální lidé. O něco méně ohroženou skupinou jsou gayové a lesby, u nichž se v takovém riziku vyskytuje 30 % lidí.

Téměř polovina vzorku považovala svou ne-heterosexuální identitu za důležitou součást sebe sama. Celkem 86 % lidí bylo rádo, že má ne-heterosexuální identitu. Přestože celkem 49 % osob mělo obavy, že je okolí soudí kvůli orientaci, více než dvě třetiny lidí se svému okolí se svou sexuální identitou svěřuje.

Dosavadní výstupy projektu:

Stašek, A., Semlerová, Z., Musil, O., & Doležalová, T. F. (Leden 2024). *Queer zdraví: Výzkumná zpráva o zdraví LGBTQ+ lidí v Česku a na Slovensku (2023)* [Výzkumná zpráva]. 61 s. Institut pro psychologický výzkum – INPSY, Masarykova univerzita. Dostupné z <https://muni.cz/go/qz23>

Hlavní řešitel projektu: Mgr. Andrea Stašek

Údaje o řešiteli: Mgr. Andrea Stašek pracuje jako odborná pracovnice na Institutu pro psychologický výzkum (INPSY) Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně. Zaměřuje se veřejné zdraví v oblasti LGBTQ+ psychologie, behaviorálních závislostí a sexuality.

Spoluautorství: Zuzana Semlerová, Ondřej Musil, Tereza F. Doležalová

Dále spolupracovala: doc. Anna Ševčíková, Ph. D.

MUNI
FSS

Institut pro
psychologický
výzkum

Q-Hub
z. s.

Zdroje použité ve výzkumné zprávě

American Psychological Association. (2012). Guidelines for psychological practice with lesbian, gay, and bisexual clients. *American Psychologist*, 67(1), 10-42. <http://dx.doi.org/10.1037/a0024659>

Badgett, M. V. L. & Sell, R. (2018). *A Set of Proposed Indicators for the LGBTI Inclusion Index*. Dostupné z

https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/publications/ENGLISH_LGBTI_index_march2019.pdf

Bibi, A., Lin, M., Zhang, X. C., & Margraf, J. (2020). Psychometric properties and measurement invariance of Depression, Anxiety and Stress Scales (DASS-21) across cultures. *International Journal of Psychology*, 55(6), 916–925. <https://doi.org/10.1002/ijop.12671>

Boehmer, U. (2002). Twenty years of public health research: Inclusion of lesbian, gay, bisexual, and transgender populations. *American Journal of Public Health*, 92(7), 1125–1130. <https://doi.org/10.2105/AJPH.92.7.1125>

Camp, J., Vitoratou, S., & Rimes, K. A. (2020). LGBQ+ self-acceptance and its relationship with minority stressors and mental health: A systematic literature review. *Archives of Sexual Behavior*, 49(7), 2353–2373. <https://doi.org/10.1007/s10508-020-01755-2>

Cochran, S. D., Björkenstam, C., & Mays, V. M. (2017). Sexual orientation differences in functional limitations, disability, and mental health services use: Results from the 2013–2014 National Health Interview Survey. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 85(12), 1111–1121. <https://doi.org/10.1037/ccp0000243>

Coulter, R. W., Kenst, K. S., Bowen, D. J., & Scout (2014). Research funded by the National Institutes of Health on the health of lesbian, gay, bisexual, and transgender populations. *American Journal of Public Health*, 104(2), e105–e112. <https://doi.org/10.2105/AJPH.2013.301501>

de Vries, J. M. A., Downes, C., Sharek, D., Doyle, L., Murphy, R., Begley, T., McCann, E., Sheerin, F., Smyth, S., & Higgins, A. (2022). An exploration of mental distress in transgender people in Ireland with reference to minority stress and dissonance theory. *International Journal of Transgender Health*, 24(4), 469–486. <https://doi.org/10.1080/26895269.2022.2105772>

- Dolezal, M. L., Decker, M., Higgins, M., & Littleton, H. (2023, August 24). Evaluation of the gender minority stress model in transgender and gender diverse college students. *Psychology of Sexual Orientation and Gender Diversity*. <https://doi.org/10.1037/sgd0000669>
- Hoy-Ellis, C. P. (2021). Minority stress and mental health: A review of the literature. *Journal of Homosexuality*, 70(5), 806–830. <https://doi.org/10.1080/00918369.2021.2004794>
- International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association (ILGA). (2023, March 22). *ILGA World Maps*. Dostupné z <https://ilga.org/ilga-world-maps>.
- Liddle, B. J. (1997). Gay and lesbian clients' selection of therapists and utilization of therapy. *Psychotherapy: Theory, Research, Practice, Training*, 34(1), 11–18. <https://doi.org/10.1037/h0087742>
- Michalinová, L. (2022). Negativně účinky psychoterapie u LGBT+ lidí. Nepublikovaná diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita.
- Norton, P. J. (2007). Depression Anxiety and Stress Scales (DASS-21): Psychometric analysis across four racial groups. *Anxiety, Stress & Coping*, 20(3), 253–265. <https://doi.org/10.1080/10615800701309279>
- Oei, T. P. S., Sawang, S., Goh, Y. W., & Mukhtar, F. (2013). Using the Depression Anxiety Stress Scale 21 (DASS-21) across cultures. *International Journal of Psychology*, 48(6), 1018–1029. <https://doi.org/10.1080/00207594.2012.755535>
- Rozvojový program OSN (2022). *Advancing the Human Rights and Inclusion of LGBTI People: A Handbook for Parliamentarians*. New York, USA.
- Office for National Statistics. (2023). *Cultural identity*. Office for National Statistics, United Kingdom Government. Dostupné z: <https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/culturalidentity>
- Paceley, M. S., Goffnett, J., & Gandy-Guedes, M. (2017). Impact of victimization, community climate, and community size on the mental health of sexual and gender minority youth. *Journal of Community Psychology*, 45(5), 658–671. <https://doi.org/10.1002/jcop.21885>
- Pavlica, K., & Heumann, V. (2022). *Zkušenosti trans a nebinárních osob se zdravotnickými a psychologickými službami: Výsledky výzkumu realizovaného v rámci projektu SWITCH (2020) [Výzkumná zpráva]*. 98 s. Transparent z.s. Dostupné z: <https://jsmetransparent.cz/wp-content/uploads/2022/04/Vysledky-vyzkumu-Transparent.pdf>
- Pellicane, M. J., & Ciesla, J. A. (2022, February). Associations between minority stress, depression, and suicidal ideation and attempts in transgender and gender diverse (TGD) individuals: Systematic review and meta-analysis. *Clinical Psychology Review*, 91, 102113. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2021.102113>
- Pitoňák, M. & Macháčková, M. (2023). *Byt LGBTQ+ v Česku 2022 [Výzkumná zpráva]*. 274 s. Dostupné z https://lgbt-zdravi.cz/WEB/wp-content/uploads/2023/02/BytLGBTQvCesku2022_report.pdf
- Pride Business Forum. (2020). *The Economic and Business Case for LGBT+ Inclusion in the Czech Republic*. Dostupné z <https://open-for-business.org/czech-republic-economic-case>

Smalley, K. B., Warren, J. C., & Barefoot, K. N. (2016). Variations in psychological distress between gender and sexual minority groups. *Journal of Gay & Lesbian Mental Health*, 20(2), 99–115. <https://doi.org/10.1080/19359705.2015.1135843>

The Trevor Project. (2023, January 19). New Poll Emphasizes Negative Impacts of Anti-LGBTQ Policies on LGBTQ Youth. *The Trevor Project*. Dostupné z: <https://www.thetrevorproject.org/blog/new-poll-emphasizes-negative-impacts-of-anti-lgbtq-policies-on-lgbtq-youth/>

Transparent. (2018). *Obavy a přání trans lidí: Výsledná zpráva z výzkumu realizovaného spolkem Transparent z.s. (2018) [Výzkumná zpráva]*. 90 s. Transparent z.s. Dostupné z: https://jsmetransparent.cz/wp-content/uploads/2022/07/Transparent_Obavy-a-prani-trans-lidi_2019_978-80-906362-4-8.pdf

Valné shromáždění OSN. (2005). *World Summit Outcome: resolution / adopted by the General Assembly*, 24 October 2005, A/RES/60/1. Dostupné z: https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_RES_60_1.pdf

Zahumenská, K. (2024). *Za hranicami binarity. Skúsenosti nebinárnych ľudí s českou zdravotnou a psychologickou starostlivosťou*. Nepublikovaná diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita.

Kontaktní údaje:

Mgr. Andrea Stašek

Institut pro psychologický výzkum (INPSY), Brno – *Psychology Research Institute (INPSY), Brno, Czechia*

E-mail: stasek@fss.muni.cz

+420 724 290 185

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3153-9677>

Stašek, A., Musil, O., Semlerová, Z., & Doležalová, T. F. (2024). Zpráva o projektu Queer zdraví: rizika a protektivní faktory duševního a tělesného well-beingu u sexuálních a genderových menšin. *E-psychologie*, 18(1), 53-56. <https://doi.org/10.29364/epsy.494>